

**Korizmenjak, Senj 1508; Latinična transkripcija
glagoljskoga teksta (s uvodom i rječnikom); priredila
Anica Nazor; Nacionalna i sveučilišna knjižnica u
Zagrebu, Grad Senj, Zagreb 2019.**

Žagar, Mateo

Source / Izvornik: **Slovo : časopis Staroslavenskoga instituta u Zagrebu, 2020, 323 - 325**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:165212>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Korizmenjak, Senj 1508; Latinična transkripcija glagoljskoga teksta (s uvodom i rječnikom); priredila Anica Nazor; Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Grad Senj, Zagreb 2019.

Posljednja knjiga otisnuta u znamenitoj senjskoj glagoljskoj tiskari (1494–1508), prvaj zasigurno na hrvatskome tlu, ovim se u latinicu transliteriranim izdanjem u svojoj punini predstavila znanstvenoj, stručnoj i svojoj javnosti zainteresiranoj za hrvatsku glagoljsku baštinu. Faksimilu koji je još 1981. objavilo Senjsko muzejsko društvo u Senju nakon gotovo 40 godina (a na temelju potpunog primjerka R-674 koji se čuva u Knjižnici HAZU) pridružio se i latinički prijepis, pa je ovo višestruko prijevodno djelo hrvatskih glagoljaša postalo napokon dostupno i za cjelovitu književnojezičnu raščlambu, a i za obnovljen doživljaj estetike samog teksta pisanoga na starohrvatskom jeziku znatno obogaćenom crkvenoslavizmima osebujnima prije svega za liturgijski registar uporabe. Veličinom i sveukupnom opremom teksta i korica ovo izdanje gotovo posve slijedi faksimilno: i po formatu, po imitaciji kože i po zlatnom ispisu naslova, a ponajviše po ugraviranom zaštitnom znaku senjske tiskare koji sadrži križ te dva kutomjera unutar kružnice. Urednica tadašnjeg izdanja, akademkinja Anica Nazor, autorica je i sadašnjega latiničkog prijepisa. Nakon osnovnih uvodnih napomena o samom *Korizmenjaku* koji je bio prvi put otisnut 17. listopada 1508. godine, bez naslovne stranice, ali s opširnim kolofonom koji je bio priključen na samom kraju izdanja, te uputa kojima su protumačena transkripcijska načela, slijedi osnovni korpus predočen u latinici, na 104 redovito obostrano otisnute folije, po uvriježenom načelu »stupac za stupac, redak za redak«. Na samome kraju knjige donesen je rječnik osnovnih nepoznatih riječi, uz oznaku vrste riječi te najosnovnijih gramatičkih kategorija (naprimjer uz imenice stoji oznaka roda, kod dvojbenih oblika bilježi se je li riječ o pridjevu ili prilogu; kod participa predstavlja se infinitiv). U hrvatskoj filologiji kojoj još uvijek nedostaje rječnik srednjovjekovne književnosti ovakvo nastojanje izraz je i velikog filološkog napora (koji počiva na izvrsnu poznavanju prije svega crkvenoslavenske hrvatske baštine) i postignuće koje ne samo da omogućava lakše razumijevanje konkretnoga teksta korizmenih propovijedi, nego i predočava leksičku raznolikost hrvatskoga jezika početkom XVI. stoljeća, stilografski potencijal tadašnjega hrvatskoga jezika (čakavske osnovice) i njegovu gramatičku razvedenost, sve to u vrijeme kada su još oslonci na srednjovjekovne tematske okvire jaki, ali i kada se pojavljuju sve bogatiji leksički grozdovi vezani za humanističke sadržaje, u isto vrijeme pod utjecajem crkvenoslavenskoga, latinskoga, posredno i talijanskoga jezika. Pri samome kraju slijedi popis biblijskih knjiga citiranih u *Korizmenjaku* te starija i novija znanstvena literatura (na popisu je 41 bi-

bliografska jedinica) posvećena ovom djelu iz različitih aspekata, prije svega tekstoloških i jezikoslovnih. Onim čitateljima kojima nisu pri ruci ni izvorni otisci ni faksimilno izdanje korisne će biti presnimljene prva i posljednja stranica izvornika. Kao svojevrsan *amanet* ugledne paleoslavistice na posljednjoj stranici izdanja stoji izdvojen tekst *Egzempla o nezahvalnom sinu*, predodčen i u talijanskom izvorniku Roberta Caracciola, s ključnom porukom »Čuvajte se zato, o sini i hćere. Ljubite i počtujte otce i matere vaše i pročaja.« Kontinuitet vrijednosti odlika je svakog čvrstog sustava, u filologiji osobito važan. Poštovanje višestoljetne nadogradnje, kako samoga korpusa koji se proučava, tako i naslojavanih spoznaja, pretpostavka je i mogućnosti novih snažnih istraživačkih uzleta. Upravo protok vremena koje u filologiji, čini se, sporije teče, u ovo doba za koje se često čuje kako (takvoj) filologiji nije skloni, dobiva novu vrijednost. Kroz ove dakle tiskarske pothvate, 1508. godine, 1981. te 2019. prepoznamo i simboličan ritam uzleta hrvatske glagoljske knjige. U općem kontekstu posljednjih desetljeća sve brojnijih faksimilnih i kritičkih izdanja hrvatske glagoljske i ćirilske baštine, srednjovjekovne i ranonovovjekovne, koja su dovela do intenzivnog proučavanja dotičnoga korpusa, kristalno se jasno vidi smisao takve filološke produkcije.

Srednjovjekovno štivo korizmenih propovijedi fra Roberta Caracciola (*fratra Ruberta*) preveli su s latinskoga na hrvatski, kako stoji u kolofonu na kraju knjige, popovi glagoljaši Pero Jakovčić i Silvestar Bedričić. Potonji je bio i senjski arhiđakon te je po njegovu nalogu ova knjiga i tiskana, i to u njegovoj *hiži*. Knjiga je bila dakle i priređena za tisak (»komponjena i korežena«) i otisnuta u Senju, u tiskari gdje se sveukupno otisnulo sedam izdanja, još od 1494. kada se kao tamošnji prvotisak pojavio znameniti *Senjski misal*. Korizmenjak su priredili *domini* Urban i Tomas Katridarić, a otisnuo ju je *meštar* Grgur Senjanin. Ova posljednja knjiga otisnuta u senjskoj tiskari po svim elementima priređivanja i tiska odrazila je najviše standarde koje je još bio utemeljio Blaž Baromić s prvim tamošnjim izdanjima. U uvodnom dijelu doznajemo i osnovne podatke o tada vrlo popularnom autoru talijanskoga predloška, koji je bio pripadnik fratara konventualaca, porijeklom iz Lecce u Napuljskom Kraljevstvu, a živeći između 1425. i 1495. Svoje znamenite propovijedi, na kojima su se okupljali deseci tisuća slušatelja, održavao je na području Trevisa, Padove, Vicenze, Verone, Brescie, Bergama i Creme. Između ostalih, bio je poznat i pod nazivom »trombetta di Dio«. One propovijedi koje je održao kroz osam godina (1466. – 1473.) pred napuljskim kraljem Ferdinandom (*Ferantom*) i njegovim dvorjanicima okupio je u zbornik *Quadragesimale in volgare*, koji će se prevesti na mnoge jezike, kao u ovom slučaju i na hrvatski. Zbornik broji sveukupno 49 propovijedi, za svaki korizmeni dan (46) uključujući i dane Uskrsa i Bijeje nedjelje (3). Povremenim opservacijama o jeziku,

osobito u domeni leksika, priređivačica se snažno zauzima za nastavak plodotvornoga istraživanja, pogotovo u poredbenom smjeru. U brojnim izdanjima koje je preslovljavala i priredila za tisak Anica se Nazor dosljedno zauzimala za transkripcijsko načelo, dakle ono koje se prilagođuje hrvatskom pravopisu i slušnom načelu. Za razliku od transliteracije gdje čitatelj mora usvojiti i pravila o čitanju nekih slova, kod transkripcije sve je jednostavnije: čitatelj čita točno onako kako i stoji u latiničkom prijepisu. Ponegdje, doduše, primjeren način čitanja i u *Korizmenjaku* može biti dvojbjen, no filolozi kojima je izdanje također namijenjeno, lako će moći kod spornih dijelova sami provjeriti izvorno stanje, pogotovo uz oslonac na raspoloživi faksimil.

MATEO ŽAGAR